

"Adide identità!"

N convèni mpurtant dla SAAV - Lia Scritëures de Südtirol, deberieda cun la EURAC, duman sada ai 17 de nuvèmber tla Eurac a Bulsan

Cunferënzes - Te tèmps de populism de man drèta, che cunedesc inò na identità naziunela y che ti dà la gauja de dut l mel ai fulestieres, iel de gran mpurtanza pensè do da nuef n con' dl cunzet de identità. Perchèl mèt la Lia de Scritëures dl Südtirol (SAAV) a jì chesc cunvèni nternaziunel dal titul "Adide identità! Was heißt hier Identität? Ma va' identità!" Duman sada ai 17 de nuvèmber uniràl adun tla Eurac a Bulsan autores, artisè y scienziac per purté dant y rujenè de autenatives dl cunzet tlassich y tradiziunel dl'identità.

L cunzet de identità

"L cunzet de identità semea vedl y sèurapassà, ma sce ti cialon plu avisa al'ultima veles, ie la Lega Nord terza forza te Südtirol. Coche due i partit populistics de man drèta dl'Europa, sustèn nce la Lega Nord l'idea de na unità omogena y naziunalista de n popul y de si cultura sun fundamènta ideologica. Na tel fizion ne n'ie te na sozietà - che ie bele da giut pluralistica coche la nosta - nia plu da tenì su. Abadon monce che l'autonomia dl Südtirol se identifichèa mé tres una na mendranza culturela," dij Rut Bernardi che fej pert dla urganisazion de chesc cunvèni y tèn nstèssa n referat che possa descedè dut l nteres. Inant dij Rut n con' dl mpuls per mèter a jì n cunvèni n con' dl'identità: "L cunzet de identità da zacàn defendova y ti dajova usc ala mendranzes, ma l cunzet ideologic nef de identità 'pura', velch che ne n'ie nia plu, nes dsera ite y nes stluj ora, nsci che l nes mèina te na trapula."

L cunvèni „Adide identità!“ uel nriescer dal pont d'ududa politich, teorich y artistich nosta identità, cun l fin de jì de viers de na identità zènza cunfins y sèides danter la jènt. L uel nce nriescer cie che l'Europa possa fé... Coche n possa renfurzè i valores che nes lieia... Y coche pudon defendèr chèl che ie bele uni arjont... Rut Bernardi dij nce che l cunzet de naziunelism ie perdrèt scialdi jèunn.

Na udleda speziela al Balcan

Perchèl ti uniràl dat coche ejèmpl na udleda speziela ai stac dl Balcan y si vijion sun l'Europa de ncuei, auzan ora l'esperienzes storiches dl Stat dla Ex-Iugoslavia cun de plu populi che ie unii zareì adalerch, te na maniera cruenta da forzes naziunalistes. N chesc cont puderàn audi Milena Berić y Vladimir Arsenijević (autores) che rejunerà de „Vier Länder eine Sprache“. Milena Berić ie de Belgrad y na jurnalista y spezialista de economia nternaziunela, per chèla che la à bele giapà de plu recunescènzes. Vladimir Arsenijević, de Pula tla Croazia, ie n scritëur, publizista, traditëur, editëur y mujizista serb. L viv y lèura a Belgrad. Cun l roman "U potpalublju" (tla traduzion "In the Hold") à l 1994 venciù l majer pest per literatura dla Iugoslavia. Da nunziè iel nce Barbara Ivancić (linguista y tradutëura) che ie de Fiume/Rijeka y à studià Germanistica y Anglistica a Trieste y Traduzion a Bologna, ulache la ie ncuei nce professëura de tudèsch y traduzion tla Università. Èila, che ie de rujeneda serbocroata, rujenerà dl plurilinguism, „che ie scialdi zite“, coche la dij.

L trauma dla viulènza

Da sèira audiràn l scritëur Adnan Softić (autor) n con' dla tematica „Balkanisierung Europas“. L ie nasciù tì 1975 a Sarajevo, ie artista, scritëur y reghisser de films. L à studià film

Rut Bernardi.

a Hamburg, ulache l nsènia nce mo ncuei. Èl lèura cun y sun tematices storiches y politiches che leorda i tèmps dla viera. L auza ora l trauma dla viulènza y descrij coche la zità de Skopje vèn fata su te na architettura de n tlassicism defin kitsch y artefizièl.

L program

Sun l prugram iel nce l ex-parlamentar Francesco Palermo, che nes spligherà „cie che identità ie“ - o ne n'ie nia -, y la presidènta dla SAAV - Lia di scritëures de Südtirol - Maxi Obexer, che stlarià cieche l uel di pensè l'Europa scumencian dai èures, y l storich Hanner Obermaier che rujenerà sce la storia ie bona de definì identità. Domesdi iel l referat de Rut Bernardi sun „Tlo bèn identità“, pona uniràl prejentà l proiet de traduzion „Lyrischer Wille“ de Arno Dejacó y Matthias Vieider y n audirà l scritëur Stefano Zangrando de Bulsan che viv a Rurei che lijerà ora de si opera „Il cinese“.

A Rut Bernardi ti à la USC fat n valguna dumandes:

USC: Rut Bernardi, Vo èis ènghe njenià n referat per chesc cunvèni, pudons'a auzé vel' pont che èis laurà ora?

Rut Bernardi: "Ie son sambèn unida nvieda pervia che son ladina. Y iusta chèl ulèssi nce auzé ora te de plu manieres sogetives y persuneles, che me ie suzedudes o che sènte sun mi pel, per ejèmpl che n ne nes cunesc ncuei nia ora dal culèur dla pel o dai ciavèi da tortli dai sudtirolese, ma povester da nosc azènt, dantaldut chèi de Gherdèina da si -R- che craza. Ulèsse nce auzé ora che n nasc ite te na grupa de rujenda o de n culèur dla pel zènza unì damandei. N ne vèn nia damandei sce n uel defendèr duta si vita na

L scritëur y musicist serb Vladimir Arsenijević. (fotoc wikipedia)

grupa o na etnia. N possa chèl nce senti coche n duvèi pancià su y che pèisa. Te vènies sfurzà a te senti 'member of the Club', coche dij tan bel l'joma Mangold."

Cie suzèdel pa canche te vènies identificheda coche „autramènter“?

"l'joma Mangold ie un di critics letereres n Tiera Tudèsca plu renumà y scef dla literatura dla zaita dl'èna 'Die Zeit' y l á en pert ravises nigerianes. Èl à cuntà te na ntervista coche èl se à ntendù che si maniera de vester ie suènz na reazion sun si cialé ora. Perchèl cèl for de rujenè l plu bel tudèsch aut per stlù ora che l vènie tratà coche i fosc vèn tratei, chèl uel di na maniera descriminènta. Perchèl me damandi: le pa nosta identità la soma de nosta reazioni, aldò de cie che nes toma ados da dedora?"

L'identità possa donca nce vester n cundiziunamènt?

"Truepa jènt nes vèija coche 'ladins' y scenò nèt nia. Èi nes smendresc a 'ladins' y per èi ne sons nia auter. L me suzed for inò che anconte jènt che me damanda bel riese: 'Co ti vèla pa al ladin?' Chesc nes definì for 'mé' coche ladins me sà datrai mpue' puech. Truep ladins ie pu nce mo zeche d'auter: mujizisè, biologists, scritëures y n.i. Ie spere mefun bèn che son nce mo zeche d'auter o deplù che 'mé' ladina. L juech danter 'tuché leprò' o 'unì stluc ora' possa sambèn te purté vantajes, ma nce desvantajes. Ncuei me nfidi a di che l ne n'ie nia plu na "etnia pura o nèt" coche i naziunelisè ulèssa nes ciaculé su. La nazione ie na costruzion artefiziela coche si badièra o l inn. Nscila nes descrij nce l scritëur sloven Goran Vojnović te si roman „Unter dem Feigenbaum“ coche i cunfins y la naziuneliteies se spona al didancuei. Ie me sènte per ejèmpl scialdi plu 'medema' o daujin a Anna Kim, na scritëura dla Corea dl Sud che ove cunesciù dan n valgun ani, che no dijon a zachei de Gherdèina, mé ajache l ie un de Gherdèina. Y nosc vester de ncuei ie pu ala fin dla finedes bele na vita tla diaspora eletronica, no pa?"

Ciuna ie pa ti identità?

"Ie vive bela da canche é 14 ani demez da Gherdèina. Perchèl pudèss definì 'La rujeneda coche ncèsa de mi vester'. Chesc ie sambèn n cunzet filosofich de Martin Heidegger che ie mpue' plu cumplicà y ntravaia che dit ora mé nscila. Mpo possi di che duta la dumandes da ulache union, n con' de religion, cultura y naziunalità possa unì stlarièdes nscila: che per autores y scritëures ie la rujeneda y la literatura si ncèsa." (anna mazzel/ir)